

craigkeener.com

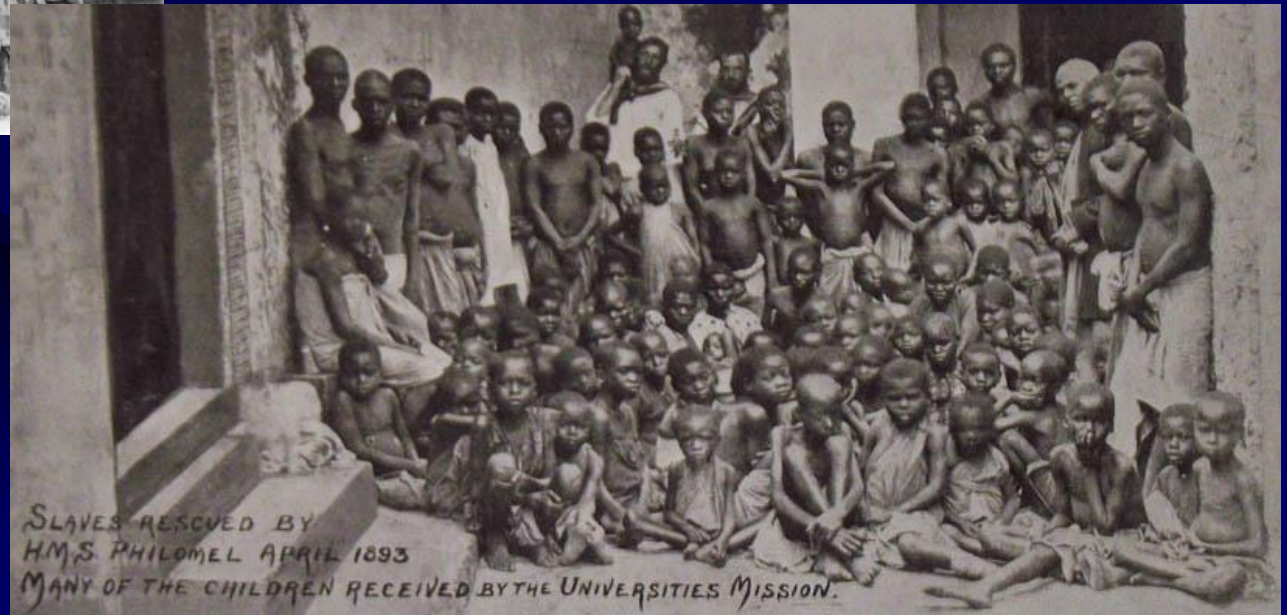
Byl Pavel zastáncem otrokářství?

Názory počátku devatenáctého století

- Ano, zmiňuje otroctví
- Ne, je proti jeho *principům*

**Otroci, poslouchejte své pozemské
pány s uctivou pokorou
a z upřímného přesvědčení jako
Krista. Ef 6,5**

Často uvažujeme o podobě otroctví z devatenáctého století

SLAVES RESCUED BY
H.M.S. PHILOMEL APRIL 1893
MANY OF THE CHILDREN RECEIVED BY THE UNIVERSITIES MISSION.

Slave Narratives (Příběhy o otrocích) uvádějí,

- že mnoho bývalých otroků v USA milovalo Ježíše, ale Pavla nenávidělo
- protože majitelé jim citovali tento verš.

Otrokáři však opomíjeli několik prvků výkladu, které by mohly být při výkladu užitečné:

- kontext
- pozadí

Debaty mezi teology, na jedné straně z řad majitelů otroků, na druhé z řad abolicionistů, obvykle ztroskotaly na rozdílné interpretaci Bible:

Argumenty zastánců otroctví

Otroctví vždy bylo součástí všech vážených kultur

Řecko, Řím

Egypt, další

Je v Bibli

Je přijato v Ústavě

Stojí to na **dokazování textů!**

(viz další záznamy, Fisk U. Library)

Tábor odpůrců:

Otroctví bylo praktikováno v biblické době a kultuře

Bible je víc omezuje, než schvaluje

Biblické principy a srdce proti němu brojí

Je třeba brát v potaz biblickou kulturní situaci

Stojí na hledání toho, co **je v Božím srdci.**

Jak byly nastaveny podmínky otroctví v kultuře prvního století?

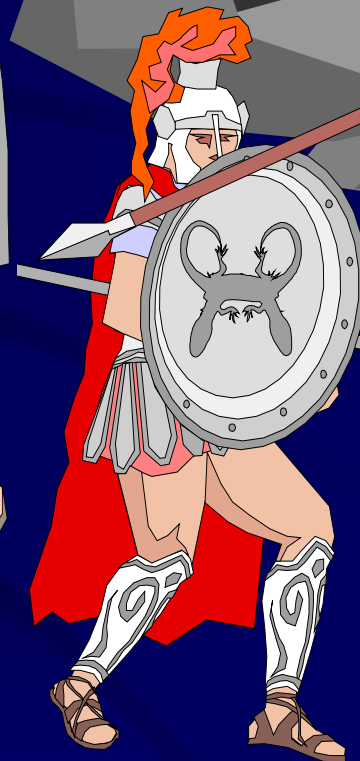
Nebylo založeno na etnickém základu

- Aristoteles: do otroctví berte ty, kdo nejsou Řeky
- V Pavlově době tvořili většinu otroků Řekové
- Římané by zotročili *kohokoliv*
- Jednotlivé hlavní formy otroctví
  - V dolech nebo v gladiátorských zápasech
  - Na polích
  - Domácí otroci

doly nebo gladiátorské zápasy

Prakticky
rozsudek smrti

Otroctví na polích

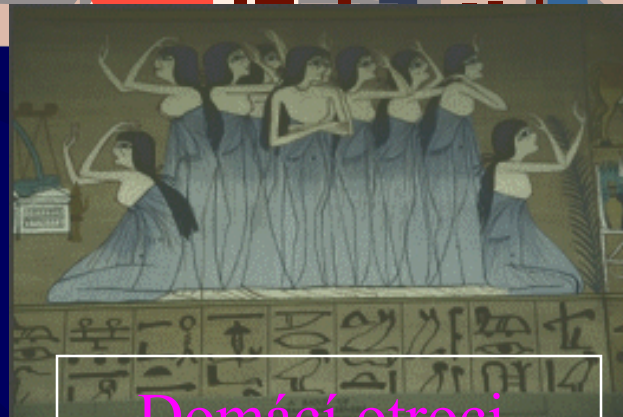

- Očekávání krátkého života, nepřiměřená strava, žádná sociální mobilita
- Avšak téměř žádný rozdíl ve srovnání se svobodnými rolníky (90% svobodných osob), kromě toho, že
  - Otroci mohli být bití
  - Jestli si však rolníci příliš stěžovali, majitelé polí je někdy vyhnali
- Nesmíme být jednostranní při kritizování nespravedlnosti

Otroci v městských domácnostech

Úplně odlišné postavení oproti všem druhům otroctví praktizovaným v Americe

- Možná bychom měli k jejich popisu použít odlišné výrazy
- Lepší strava, bezpečnější než svobodní rolníci
- Mohli si **vydělávat a ukládat peníze** (*peculium*)
- Často **vzdělaní** (většinu lékařů tvořili otroci)

Domácí otroci
v Egyptě faraonů

V tomto období bylo celkem časté propouštění otroků (manumise)

- Domácí otroci nebývali vždy propouštěni
- Bylo však velmi pravděpodobné, že každý zaplacený otrok by mohl dostat svobodu.
- Takto měli větší společenskou mobilitu než rolníci
- Propuštěnci byli „skokany na společenském žebříčku“ té doby

Ve skutečnosti se lidé někdy sami rozhodli stát se otroky, aby si vylepšili své společenské postavení!

- Osvobození otroci římských občanů se rovněž stali římskými občany – něco méně oficiálního bylo ve východním Řecku!
- Bývalí majitelé pomáhali propuštěncům prosadit se
  - Mnoho propuštěnců zbohatlo, a stalo se tak terčem závisti.
- Některé ženy *vyššího původu* se provdaly do otroctví, aby si tak *vylepšily* své společenské postavení.

Caesarovi domácí otroci mohli mít větší moc než senatoři.

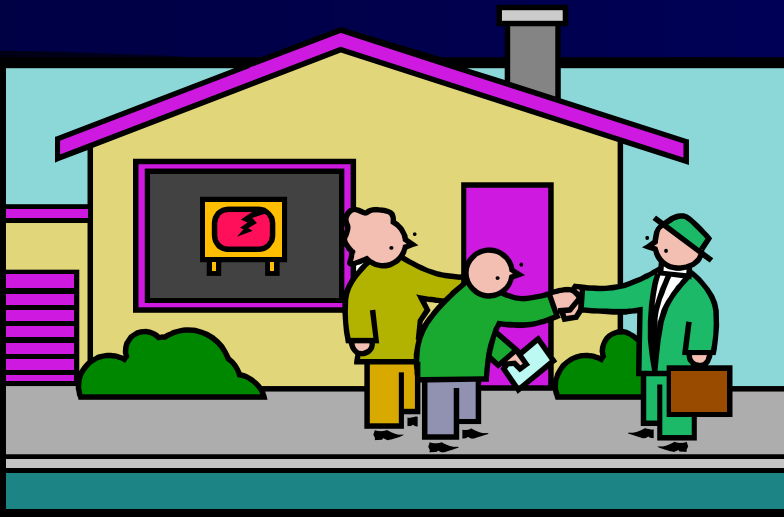
V některých městech tvořili otroci vyšší třídy

Někteří otroci byli bohatí

Ke kterým otrokům Pavel mluvil?

K těm v dolech, na polích nebo v domácnostech?

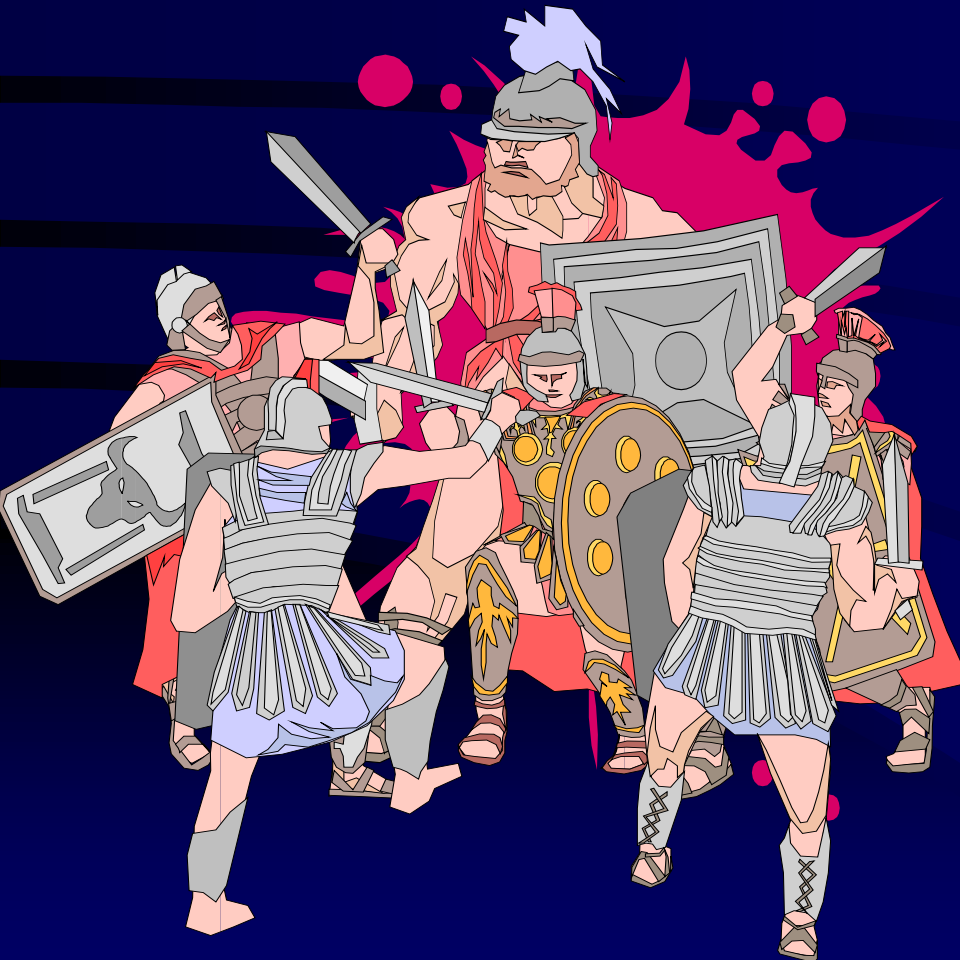
- Pavel mluvil k městským kongregacím, kde otroci pracovali v domácnostech
- Modelem je Aristotelův domácí kodex, který rovněž oslovuje otroky v domácnostech

Američtí majitelé otroků dělali při citování Písma dvě chyby

Dobové pozadí: v prvním století bylo postavení otroků v domácnostech úplně jiné než otroků v Americe

- Kontext: otrokáři citovali Ef 6,5 a opomíjeli Ef 6,9, o několik veršů dál:
- Vy páni, jednejte s otroky také tak a zanechte vyhrůžek. Víte přece, že jejich i váš Pán je v nebesích, a ten nikomu nestrání.

Pavel neměl důvod v *takovém* druhu dopisů vyvracet otroctví.

- Nešlo o praktické pastorační řešení pro individuální otroky
  - Mluvil o jejich podmínkách,
  - ne o instituci otroctví
- Tři otrocká povstání byla krutě potlačena a otroci zmasakrováni.
  - Od té doby bylo jen velmi málo úspěšných povstání otroků: Toussaint, Mameluci a afričtí otroci v dolech na Středním Východě

Znamenalo to snad, že Pavel měl *neutrální* postoj vůči instituci otroctví, když tato slova napsal?

Sotva! Tento kontext ve skutečnosti ve světle dobového pozadí ukazuje, kde Pavel pravděpodobně stál.

- Téměř nikdo nevolal po zrušení otroctví
  - Stoičtí filosofové říkali, že otroci a pánové si byli teoreticky rovní, ale:

- Císař-stoik neudělal nic proti otroctví (na rozdíl od některých křesťanů)
- Vůdce stoiků zbil svého uprchlého otroka

Esejští otroky nevlastnili – ale oni byli proti jakémukoliv soukromému vlastnictví, jehož bylo otroctví součástí

– A prakticky nikdo jiný to neřešil!

Kumránská
jeskyně 4

V Aristotelových pokynech pro domácnost

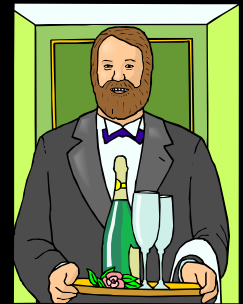
- Jeho argumentem bylo, že otrok je „živý nástroj“
- Že otroci byli od přírody nižšího postavení než svobodní
- Že k zotročení byli vhodní jen lidé jiného než řeckého původu
- **stěžoval si** však na velmi malý počet lidí
  - kteří řekli, že **otroctví je proti přírodě**
  - **a proto by mělo být zrušeno!**

Nejslavnější Aristotelův žák,
Alexander

Myslel si Pavel, že otroctví je proti přírodě?

- Poslechněme si znovu: „Víte přece, že jejich i váš Pán je v nebesích, a ten nikomu nestraní. ” (6,9b)
- Stoici však souhlasili, že otroci jsou rovni svým pánům, teoreticky, ale prakticky ne
- Jenže **Pavel žádá i praxi**:
  - Vy páni, jednejte s otroky také tak (6:9a)
  - **doslova „dělejte jim totéž”**
  - Po výzvě otrokům, aby se podřizovali svým pánům, **Pavel vyzývá křesťanské pány, aby se podřizovali svým otrokům**
  - Má to nějaký **dlouhodobý dopad na otroctví jako instituci?**
  - Byly **to nejradikálnější protiotrokářské nálady prvního století!**

Není proto divu, že abolicionistické nálady měly obvykle počátek v křesťanských komunitách.

- Církevní historie často svědčí více o křesťanské doktríně o lidské zkaženosti než o moci znovuzrození
- pozdější římská říše (ačkoliv otroctví už nebylo ekonomicky funkční)
- Britské hnutí proti otroctví
  - Wesleyovské probuzení
  - Wilberforce a Claphamova sekta
  - Opozice většiny arabského světa (Seyyid Said, marocký sultán, Shaykh Jamal) (Bernard Lewis, *Race & Slavery in the Middle East*)
- Abolicionistické hnutí v USA

Přečtěme si teď tuto pasáž v úplnějším kontextu epištol

... plni Ducha (5,19) - vyjádřeno:

- vzdávejte díky Bohu (5,19-20) a *podřizujte se jedni druhým* (5,21)
  - Manželky a manželé (5,22-33)
  - Děti a otcové (6,1-4)
  - Otroci a pánové (6,5-9)
- Taková jsou pravidla pro *domácnost*, podobná *Aristotelovým*.

Aristoteles poučoval mužskou hlavu domácnosti jak VLÁDNOUT:

- manželce
- dětem
- otrokům

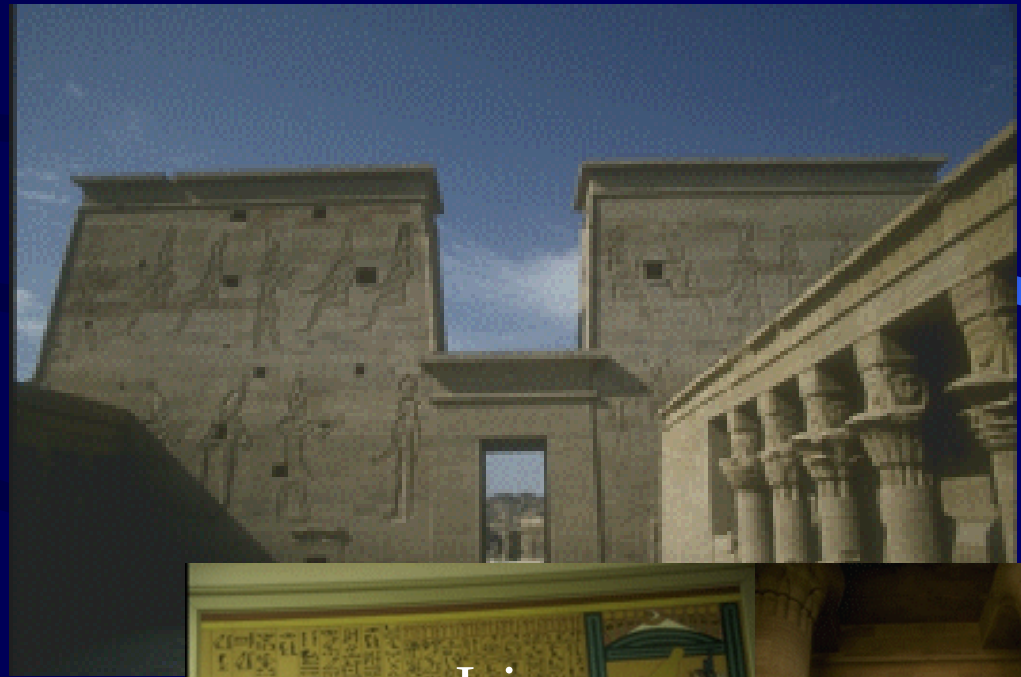
Dobře že nejsem
Aristotelova manželka

v daném pořadí!

- Filosofové tento kodex přijali
- Popsali rovněž **tradiční římské rodinné hodnoty**
- Tento kodex oslovoval otce, kterého Římané nazývali ***pater familias***
  - Nejstarší živý mužský přede
  - technicky (ačkoliv už ne velmi vynucovaně) měl moc nad životem a smrtí ve své širší domácnosti
  - proto 6,4 neříká “**rodiče,**” ale “***otcové***”

Jenže Římané byli podezřívaví vůči cizím náboženstvím, zejména východním kultům

- Především:
  - Kult Dionýsa (dříve)
  - Kult Isis
  - Judaismus a křesťanství
- Obviňovali je z podvracení tradičních římských rodinných hodnot,
- Proto tyto skupiny usilovně přesvědčovaly Římany, že ve skutečnosti římské hodnoty zastávají

Isis a
Osiris

Proto Pavel upravuje Aristotelovy zásady

- Souhlasí s nejlepšími římskými tradičními hodnotami
  - Např. manželka by se měla podřizovat manželovi
  - toto nevyžaduje, aby ustupoval z křesťanských hodnot – tj. *každý* by se měl podřizovat
- Část jeho záměru může být misijní strategie, viz dále v pastoračních listech:
  - 1Tm 6,1 (otroci necht' poslouchají, aby Bůh nebyl očerňován)
  - Tt 2,5 (manželky necht se podřizují manželům, aby nikdo neočerňoval Boží slovo)
  - 2,8: (mladí mužové necht' se ovládají, aby pomlouvači byli zahanbeni)
  - 2,9-10: (otroci, neodmlouvejte svým pánům, aby pánové byli ochotni přijmout evangelium)

(překlad)

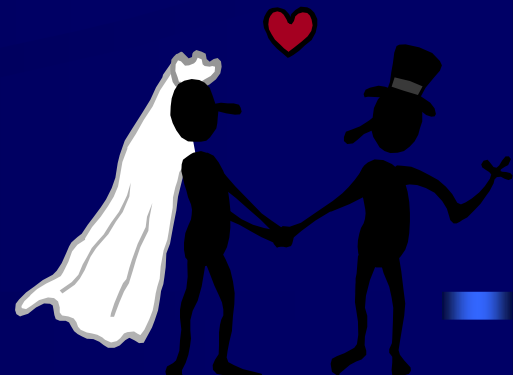
Když v téže době Pavel používá tento kodex, mluví proti němu!

- Aristoteles oslovuje pouze mužskou hlavu domácnosti
- Aristoteles řekl manželovi, jak má **panovat** nad svou manželkou
- Manželské smlouvy vyžadovaly *poslušnost* manželky

- Pavel mluví nejdříve k manželkám, dětem a otrokům
- Pavel říká manželovi *jen jak má* svou manželku **MILOVAT**
- Pavel definuje podřízenost pouze ve shrnutí v 5,33: „*respekt*”

I mluvnice objasňuje určitou změnu:

- V poddanosti Kristu **podřizujte se jedni druhým: ženy svým mužům** jako Pánu (5,21-22).
- Sloveso „podřizujte se” se ve skutečnosti neobjevuje v 5,22, ale je vypůjčeno z v. 21 (v řečtině)
- Proto nemůže znamenat něco jiného než v 5,21
- Pavel **očekává vzájemné podřízení mezi manželi a manželkami**
  - Někteří namítají: „Ale on říká pouze *manželka*. ”
  - V jiné pasáži **vybízí jen manžela k lásce** (5,25)!
  - Jenže milovat by měli oba (5,2) a oba by se měli podřizovat (5,21)

Skvělé je, že po 150 letech můžeme všichni souhlasit, že

- ohledně otroctví Pavel reaguje na konkrétní kulturní situaci
- Máme radost, když vidíme, že podporuje vzájemnou podřízenost mezi otroky a pány
- Někteří však používali Pavlova slova jako argument, že otroctví ustanovil Bůh
- Je překvapující, že někteří dnes používají podobný argument k prosazení podřízenosti žen?

Ovšem nepřijímejte to jen proto,
že jsem to řekl.

Prověřte si Bibli a
prověřte si kulturu,
které byla tato slova
určena.

